

Warszawa, dnia 30 stycznia 2017 r.

IX.571.1.2016.MM

**Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur
z wizytacji Zakładu Karnego w Starem Bornem
(wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192, zwanego dalej: OPCAT) oraz na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 23 - 24 listopada 2016 r., do Zakładu Karnego w Starem Bornem (zwanego dalej: Zakładem, ZK lub jednostką) udali się przedstawiciele Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur* (zwanego dalej KMPT) w składzie: Marcin Kusy (prawnik) i Sulimir Szumielewicz (psycholog śledczy, psychotraumatolog). W wizytacji wzięli również udział dr Marcin Mazur - zastępca dyrektora Zespołu *ds. Wykonywania Kar* (prawnik) oraz Łukasz Kuczyński (prawnik) – przedstawiciel Pełnomocnika Terenowego Rzecznika Praw Obywatelskich w Gdańsku.

Celem wizytacji prewencyjnej było sprawdzenie stanu przestrzegania praw osób osadzonych w Zakładzie, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę z ppłk Tomaszem Gałanem – Dyrektorem ZK;
- dokonano oglądu terenu jednostki, pomieszczeń przeznaczonych do wspólnego użytku (m.in. sal widzeń, świetlic, kaplicy, umywalni i łaźni, placu spacerowego), celi izolacyjnej i zabezpieczającej, losowo wybranych cel mieszkalnych, a także pomieszczeń ambulatorium z izbą chorych oraz gabinetów lekarskich;
- przeprowadzono rozmowy z osobami pozbawionymi wolności oraz z personelem jednostki;

- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi osadzonymi;
- zapoznano się z dokumentacją Zakładu;
- wykonano dokumentację fotograficzną.

Przedstawiciele KMPT poinformowali Dyrektora jednostki o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Po zakończeniu wizytacji przeanalizowano ponadto sporządzone na wniosek wizytujących informacje związane z funkcjonowaniem jednostki, a także dokumenty otrzymane podczas wizytacji.

W przedmiocie zainteresowania przedstawicieli KMPT każdorazowo pozostają następujące zagadnienia: traktowanie osadzonych przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, kwalifikacje personelu, prawo do informacji, prawo do kontaktów ze światem zewnętrznym, prawo do ochrony zdrowia, prawo do praktyk religijnych, warunki bytowe, oddziaływania kulturalno-oświatowe. W niniejszym Raporcie uwzględniono jedynie te obszary, które w ocenie przedstawicieli KMPT wyróżniają placówkę na tle pozostałych oraz te, które wymagają poprawy. Raport zawiera ponadto informacje na temat problemów o charakterze systemowym, wymagających zmiany obowiązującego prawa lub praktyki jego stosowania.

2. Charakterystyka placówki

Zakład Karny w Starem Bornem, zgodnie z zarządzeniem Dyrektora Generalnego Służby Więziennej¹ jest jednostką penitencjarną typu półotwartego dla recydywistów penitencjarnych (mężczyzn).

Nominalna pojemność jednostki wynosi 184 miejsca, natomiast w dniu 23 listopada 2016 r. liczba osadzonych wynosiła 133 osoby (131 skazanych oraz 2 ukaranych).

Zakład dysponuje 35 celami mieszkalnymi rozłokowanymi w dwóch pawilonach mieszkalnych (m.in. 10 cel 6-osobowych, 7 cel 4-osobowych i po 6 cel 3-osobowych i 5-osobowych).

3. Mocne strony i dobre praktyki

Podczas wizytacji ustalono, iż w jednostce penitencjarnej osadzeni mogą korzystać z kąpieeli sześć razy w tygodniu. Jak wskazał Dyrektor nie doszło z tego względu do nadmiernego wzrostu zużycia wody. Należy to tłumaczyć okolicznością, iż przestał to być

¹ Zarządzenie Nr 30/15 z dnia 1 lipca 2015 r. w sprawie określenia przeznaczenia zakładów karnych i aresztów śledczych.

„towar deficytowy” i korzystanie z niego następuje w sposób racjonalny, dostosowany do rzeczywistych potrzeb osadzonych.

Atutem jednostki, w skali kraju jest fakt, że jest ona samowystarczalna jeżeli chodzi o ogrzewanie i wytwarzanie paliwa do ogrzewania. To łączy się z faktem, iż ZK jest obszarowo największą jednostką penitencjarną w Polsce. Wszystko za sprawą pozyskania od Agencji Nieruchomości Rolnych 130 ha ziemi pod uprawę wierzby energetycznej. Na części pozyskanych gruntów (ok. 70 ha) uprawiana jest wierzba służąca do opału i wytwarzania ciepła. Jednostka jest samowystarczalna również w zakresie produkcji mebli (na mocy umowy z Lasami Państwowymi jednostka może dokonywać zrębów potrzebnych do produkcji mebli) oraz realizacji zapotrzebowania na warzywa uprawiane przez osadzonych. Dodatkowo na części pozyskanych gruntów skazani produkują sadzonki kwiatów (bratki, aksamitki), które są przekazywane innym jednostkom penitencjarnym w celach dekoracyjnych.

Jako dobrą praktykę wartą propagowania wskazać należy udostępnienie na potrzeby osadzonych pralki. Dodatkowo w ZK wyznaczony został osadzony, który jest odpowiedzialny za wypranie i wysuszenie oddanych do pralni ubrań. Oprócz bielizny i skarpet, co jest zrozumiałe, osadzeni mogą oddać do wyprania, pozostałe używane ubrania. W ten sposób nie dochodzi do ewentualnego zniszczenia sprzętu, a także ułatwia i usprawnia czynność prania odzieży.

4. Problemy systemowe

Problemem systemowym, którym zajmuje się Rzecznik Praw Obywatelskich, jest krajowy porządek prawny w zakresie normy powierzchni mieszkalnej przypadającej na jednego więźnia. Obecny stan prawny budzi wątpliwości RPO w odniesieniu do podstawowych standardów praw człowieka i przyjętych przez Rzeczpospolitą Polskę zobowiązań międzynarodowych. Rekomendacja Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (dalej: CPT) skierowana do władz krajowych, określająca powierzchnię 4m^2 jako minimalny standard, znalazła się już w raporcie z wizyty Komitetu w Polsce w 1996 roku. W każdym kolejnym raporcie Komitet formułował zalecenie wskazując, że istniejąca w Polsce norma 3m^2 nie oferuje satysfakcjonującej przestrzeni życiowej, w szczególności w celach o względnie małym rozmiarze. Podczas ostatniej wizyty w 2013 r. Komitet zalecił polskim władzom dokonanie rewizji normy powierzchni mieszkalnej tak, aby we wszystkich

jednostkach penitencjarnych na jednego osadzonego przypadały co najmniej 4 m² w celach wieloosobowych i co najmniej 6 m² w celach jednoosobowych, nie wliczając powierzchni kątek sanitarnych. W związku z powyższym, Rzecznik Praw Obywatelskich w dniu 24 maja 2016 r. wystąpił do Ministra Sprawiedliwości z prośbą o podjęcie inicjatywy legislacyjnej w przedstawionej kwestii. W odpowiedzi na wystąpienie RPO Ministerstwo Sprawiedliwości wskazało, że obecnie nie dostrzega dostatecznie uzasadnionych podstaw do ingerencji legislacyjnej w zakresie zmiany przepisu art. 110 k.k.w. W związku z tym w kolejnym wystąpieniu z dnia 29 lipca 2016 r. Rzecznik wskazał, że proponowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości rozwiązania, polegające na próbach zmniejszenia zaludnienia jednostek penitencjarnych, bez koniecznej zmiany legislacyjnej, są rozwiązaniami niewystarczającymi i nie mieszczącymi się w standardach funkcjonowania demokratycznego państwa prawnego. Nie mniej zdając sobie sprawę z tego, że przeciwdziałanie przeludnieniu w jednostkach penitencjarnych jest procesem złożonym i rozciągniętym w czasie, Rzecznik zaapelował o rozważenie dokonania zmian legislacyjnych w zakresie postulowanej normy powierzchniowej (4 m²) w odniesieniu do funkcjonujących oddziałów terapeutycznych dla osób z niepsychotycznymi zaburzeniami psychicznymi lub upośledzonych umysłowo. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości w odpowiedzi z dnia 17 października 2016 r., nie podzielił jednakże argumentacji Rzecznika w odniesieniu do tej kategorii więźniów. Sprawa metrażu celi więziennej pozostaje w dalszym ciągu w zainteresowaniu Rzecznika Praw Obywatelskich.

5. Obszary wymagające poprawy

a) Traktowanie

Większość osadzonych z którymi przeprowadzono rozmowę nie wskazywała na niewłaściwe traktowanie przez funkcjonariuszy czy pracowników Służby Więziennej. Pojawiły się jednak uwagi w zakresie, zwracania się do osadzonych przez niektóre osoby po nazwisku bez używania formy grzecznościowej „Pan”. Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur niezmiennie sygnalizuje potrzebę używania formy grzecznościowej w kontaktach personelu więzienia z osadzonymi.

Podczas rozmów z więźniami ustalono, iż w ZK kontrole osobiste przeprowadzane są jednoetapowo, tzn. osadzony musi rozebrać się do naga. Zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich poszanowanie prawa osadzonego do intymności i godności osobistej oznacza również szacunek dla indywidualnego poczucia wstydu, które w przypadku pozostawienia

tej osoby bez ubrania jest niewątpliwie naruszane. Warto odnieść się do stanowiska CPT wskazanego w raporcie z wizytacji przeprowadzonej w Polsce w dniach 5-17 czerwca 2013 r., w którym wskazano, że kontrola osobista jest środkiem bardzo inwazyjnym i potencjalnie poniżającym. Z tego też powodu, uciekanie się do przeprowadzenia kontroli osobistej powinno być oparte na indywidualnej ocenie ryzyka i być poddane rygorystycznym kryteriom oraz nadzorowi. Powinno się podjąć wszystkie rozsądne wysiłki w celu zminimalizowania poczucia zażenowania; osoby osadzone poddawane kontroli osobistej normalnie nie powinny być zobowiązane do zdjęcia całego ubrania w tym samym czasie, np. powinny mieć prawo do zdjęcia ubrań powyżej pasa i do ubrania się przed zdjęciem pozostałych ubrań². Przeprowadzanie kontroli osobistych powinno zatem odbywać się w następujący sposób: osadzony nie powinien być zobowiązany do zdjęcia całego ubrania jednocześnie, a zdejmować je częściami i ubierać się po dokonaniu kontroli określonego odcinka. Przykładowo kontrolowany wpierw zdejmuje ubranie od pasa w górę i podlega kontroli. Następnie po ubraniu się zdejmuje odzież od pasa w dół i ta część jego ciała jest kontrolowana. W tym miejscu należy zauważyć, że zalecany przez wizytujących sposób przeprowadzania kontroli osobistej został uwzględniony w § 68 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2016 r. w sprawie sposobów ochrony jednostek organizacyjnych Służby Więziennej (Dz. U. poz. 1804), które weszło w życie w dniu 2 stycznia 2017 r.

Z informacji przekazanych pracownikom BRPO zarówno przez osadzonych, jak i personel placówki wynika, że osadzeni korzystają codziennie z jednogodzinnego spaceru. W ocenie przedstawicieli Mechanizmu spacer w podstawowym wymiarze, o jakim mowa w art. 112 § 1 k.k.w., jest zdecydowanie zbyt krótkim jak na potencjalne możliwości związane z realizacją kary pozbawienia wolności w zakładzie karnym typu półotwartego. Przepis art. 112 § 1 k.k.w nie różnicuje długości trwania spaceru osadzonych w zależności od typu jednostki, w jakiej przebywają, wskazując że skazanemu przysługuje prawo do co najmniej godzinnego spaceru. Jak sygnalizowali sami osadzeni w latach 2011 -2013 r. spacer trwał do 3 godzin. Warto wskazać, że niektóre jednostki typu półotwartego dysponują terenem zielonym, będącym częścią pawilonu penitencjarnego, z którego osadzeni mogą swobodnie korzystać w porze dziennej. Zdaniem przedstawicieli KMPT

² Pkt 106 Raportu z wizyty Europejskiego Komitetu do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) przeprowadzonej w Polsce w dniach 5 - 17 czerwca 2013 r.

wartym rozważenia byłoby zatem umożliwienie osadzonym korzystania ze spaceru w wymiarze dłuższym, niż jedna godzina. Do rozważenia pozostaje także ewentualne przebudowanie terenów przyległych do pawilonów, tak aby skazani mieli możliwość wychodzenia na tereny rekreacyjne samodzielnie. Sygnalizując pewne aspekty prawa do spaceru należy zauważyć, iż naprawy wymagają siedziska ławek na polach spacerowych oraz naprawa czy też wymiana nawierzchni tego pola.

Z ustaleń poczynionych w trakcie oglądu terenu jednostki wynika, że place spacerowe nie posiadają częściowego zadaszenia, chroniącego osadzonych przed złymi warunkami atmosferycznymi. Zgodnie z opinią CPT kluczowe znaczenie ma to, aby plac ćwiczeń na zewnątrz budynku był odpowiednio przestronny, a także – w miarę możliwości – dawał schronienie przed niepogodą³. Przedstawiciele Mechanizmu rekomendują częściowe zadaszenie wszystkich placów spacerowych.

Analiza § 7 ust. 5 zarządzenia nr 9/2015 Dyrektora Zakładu Karnego w Starem Bornem z dnia 29 czerwca 2015 roku w sprawie ustalenia porządku wewnętrznego w Zakładzie Karnym w Starem Bornem (dalej: porządek wewnętrzny) w zakresie realizacji spacerów, może budzić pewne wątpliwości, bowiem stanowi on, że *skazani korzystający ze spaceru winni być ubrani kompletnie i stosownie do pory roku*. Mając na uwadze powyższy zapis, uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika, czy w ocenie Służby Więziennej ubraniem kompletnym w okresie letnim lub przejściowym są krótkie spodenki i koszulka z krótkim rękawem. Uprzejmie proszę o poinformowanie również, czy dopuszczalne jest zabranie na pole spacerowe butelki wody, bowiem brak jest w tej mierze regulacji w porządku wewnętrznym.

b) Prawo do informacji

W Zakładzie jest przygotowane stanowisko komputerowe dla osadzonych, przy pomocy którego mogą oni m.in. korzystać z prowadzenia rozmów za pośrednictwem komunikatora internetowego Skype. Ze stanowiska komputerowego możliwy jest także dostęp do informacji zawartych w Biuletynie Informacji Publicznej (dalej: BIP), jednak brak jest na ten temat informacji przy samym stanowisku. Wizytujący nie dostrzegli informacji o możliwości skorzystania z dostępu do BIP zarówno na tablicach ogłoszeń znajdujących się w oddziałach mieszkalnych, jak i w treści porządku wewnętrznego jednostki. Z kolei

³ Fragment § 48 Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3].

z rozmów z samymi osadzonymi wynika, że nie mają oni wiedzy na temat funkcjonowania w jednostce „stanowiska BIP”, a także nie wiedzą oni na czym polega możliwość korzystania z informacji zawartych w Biuletynie Informacji Publicznej. Zdaniem reprezentantów KMPT wskazane byłoby dotarcie z komunikatem dotyczącym tego narzędzia informacyjnego do wszystkich osadzonych. Praktycznym usprawnieniem możliwości korzystania z zasobów BIP może być natomiast m.in. utworzenie na pulpicie komputera oddzielnych skrótów do poszczególnych stron dostępnych na stanowisku komputerowym.

Na tablicach informacyjnych znajdujących się w poszczególnych oddziałach widnieje lista instytucji, do których osadzeni mogą się zwracać, zatytułowana „Wykaz instytucji”. Wśród wskazanych podmiotów wymieniony został również Rzecznik Praw Obywatelskich oraz podano dane adresowe jego biura w Warszawie, jednak bez wskazania numeru telefonu infolinii obywatelskiej (800-676-676). Przedstawiciele Mechanizmu rekomendują zatem uzupełnienie danych teleadresowych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich o wskazany numer infolinii.

W trakcie wizytacji biblioteki pracownicy BRPO nie znaleźli wśród wolumenów ostatniego raportu rocznego Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur, mimo że raporty roczne rozsyłane są do wszystkich jednostek penitencjarnych w Polsce. W związku z tym przedstawiciele Mechanizmu zalecają monitorowanie dostępności dla osadzonych publikacji związanych z działalnością Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur. W pismach kierowanych do osadzonych Rzecznik informuje bowiem, że publikacje takie dostępne są w punktach bibliotecznych jednostek penitencjarnych. Na marginesie należy zaznaczyć, że raporty z działalności w Polsce KMPT w wersji elektronicznej znajdują się na stronie internetowej RPO w zakładce KMPT – raporty roczne oraz na stronie Biuletynu Informacji Publicznej RPO.

c) Personel

Analiza listy szkoleń, w których uczestniczyli funkcjonariusze działu penitencjarnego oraz ochrony wykazała brak tematyki dotyczącej praw więźniów. Mając na uwadze specyfikę pracy z osobami pozbawionymi wolności, wartym rozważenia, w ocenie pracowników KMPT, byłoby objęcie funkcjonariuszy Służby Więziennej szkoleniami na temat praw osób pozbawionych wolności oraz standardów międzynarodowych

obowiązujących w tym zakresie. W tym miejscu warto przywołać standardy CPT, które wskazują, że nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności, niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej⁴.

d) Warunki bytowe

Stan pawilonów mieszkalnych określić należy jako zadowalający. Należy jednak zwrócić uwagę, iż w pawilonie A w niektórych pomieszczeniach na suficie występują zacieki spowodowane nieszczelnością dachu. Taki stan rzeczy wymaga zmiany w celu przeciwdziałania degradacji budynku. Z kolei inne budynki, z których w określonym zakresie korzystają osadzeni (stołówka, sala widzeń, stolarnia) wymagają termomodernizacji.

Wizytujący zwrócili uwagę, że w łazniach oddziału I i II nie zostały wyodrębnione stanowiska natryskowe (brak przegród). Rzecznik Praw Obywatelskich pełniący funkcję Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur stoi na stanowisku, że mimo, iż przepisy nie odnoszą się szczegółowo do kwestii sposobu udzielania kąpeli osadzonym, należy przyjąć, że tak jak w całym procesie wykonywania kary pozbawienia wolności, obowiązuje tu zasada humanitarnego traktowania osób pozbawionych wolności, z poszanowaniem ich godności. Mając to na względzie przyjąć należy, że kąpiel osadzonych powinna odbywać się w warunkach zapewniających każdemu osadzonemu minimum intymności, odpowiadających pod tym względem ogólnie przyjętym w społeczeństwie standardom, z poszanowaniem godności osobistej. Takie stanowisko podziela również Centralny Zarząd Służby Więziennej (dalej CZSW), czemu dał wyraz w piśmie z dnia 15 marca 2010 r. (BPR-0510/932/10/Z-1). Przedstawiciel CZCS poinformował również, że przedstawiciele Biura Kwatermistrzowsko - Inwestycyjnego CZSW w toku przeprowadzanych kontroli w zakładach karnych i aresztach śledczych, każdorazowo zwracają uwagę na konieczność wykonania w łazniach ścianek działowych między stanowiskami prysznicowymi tak, aby zapewnić jednemu osadzonemu jedno stanowisko. Z wyjaśnień udzielonych przez Dyrektora ZK wynika, że kierownictwo jednostki ma świadomość występujących braków w tej mierze, jednakże zmiany wymagają nakładów finansowych. Wyodrębnienie stanowisk prysznicowych wydaje się jednak zadaniem, które powinno być priorytetowo wykonane, tak aby zagwarantować intymność osobom kąpiącym się.

⁴ Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego.

Podczas oglądu jednostki zwrócono uwagę na środki transportowe, których używa Służba Więzienna do przewozu osób pozbawionych wolności. Samochód Renault Master będący w dyspozycji Zakładu nie posiada pasów bezpieczeństwa, którymi osadzeni mogliby przypiąć się podczas podróży. Drugi z samochodów Volkswagen Crafter, według informacji podanych przez Dyrektora, wskazane pasy bezpieczeństwa posiada. Na ten problem Rzecznik Praw Obywatelskich zwracał uwagę w piśmie⁵ do CZSW z dnia 21 października 2014 r. W odpowiedzi⁶ z dnia 3 listopada 2014 r. wskazano, iż „w roku 2013 więziennictwo zakupiło 6 sztuk nowych więźniarek, które zostały wyposażone w dwupunktowe pasy bezpieczeństwa miejsc siedzących przeznaczonych dla osadzonych. Służba Więzienna jest przekonana o zasadności montażu tego rodzaju wyposażenia w pojazdach konwojowych, dlatego też kolejne środki transportu nabywane w latach następnych, pomimo braku takiego obowiązku, zostaną wyposażone w przedmiotowe pasy bezpieczeństwa przeznaczone dla osób konwojowanych”. KMPT sygnalizuje wskazane zagadnienie, aby mieć je na uwadze podczas wymiany środków transportowych wykorzystywanych na potrzeby SW.

Wizytujący zwrócili również uwagę, iż wymiany na nową wymaga umywalka znajdująca się na terenie warsztatów, która była potłuczona i potencjalnie mogła stanowić zagrożenie bezpieczeństwa.

e) Kontakt ze światem zewnętrznym

Pozytywnie ocenić należy funkcjonowanie w jednostce możliwości komunikowania się osadzonych za pomocą Skype, jak również wyodrębnienie oddzielnego pomieszczenia, bez osoby dozorującej, gdzie odbywają się widzenia nagrodowe.

Zastrzeżenia należy jednak zgłosić w zakresie stosowania jednego z przepisów porządku wewnętrznego w praktyce. W myśl § 14 ust. 2 porządku wewnętrznego *w pozostałych dniach tygodnia, tj. poniedziałek, wtorek, środa, a także w czwartki i niedziele, w godzinach od 8.00 do 15.00 będą udzielane również widzenia bez osoby dozorującej oraz widzenia w oddzielnym pomieszczeniu bez osoby dozorującej*. Jak ustalono podczas wizytacji, widzenia bez osoby dozorującej odbywają się w pomieszczeniu, które jest wówczas monitorowane przez kamerę. Należy w tym miejscu przypomnieć, że zagadnienie to było przedmiotem wystąpienia Rzecznika Praw Obywatelskich⁷.

⁵ II.517.2725.2014.

⁶ BDG-070-103/14/816.

⁷ Wystąpienie RPO z dnia 06.09.2012 r. (RPO-680042-II-704.3/11/PM).

W ocenie RPO instalowanie kamer w tych pomieszczeniach stoi w sprzeczności z intencją, jaka przyświecała ustawodawcy wprowadzającemu tę formę nagrody. Prawodawca wskazując, że jest to widzenie bez osoby dozorującej, nakazał odstąpić od wymogu nadzoru nad skazanym i osobami go odwiedzającymi, przyznając im większą swobodę i szerszy zakres prywatności podczas tego widzenia. W odpowiedzi z dnia 28 września 2012 r. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości poinformował Rzecznika, że w piśmie z dnia 24 kwietnia 2012 r. przekazał Dyrektorowi Generalnemu Służby Więziennej polecenie uwrażliwienia dyrektorów okręgowych SW oraz dyrektorów jednostek penitencjarnych, na konieczność ścisłego respektowania obowiązujących przepisów prawa przy wydawaniu decyzji o stosowaniu monitorowania zachowania skazanych w określonych miejscach i pomieszczeniach, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji, w których wydanie takiej decyzji jest fakultatywne. Podzielił jednocześnie pogląd Rzecznika, że widzenia na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 i 3 k.k.w., powinny odbywać się bez stosowania monitoringu w takim pomieszczeniu, a w przypadku istnienia wątpliwości dyrektora co do bezpieczeństwa w czasie takiego widzenia, tego rodzaju nagroda nie powinna być przyznawana.

Zespół wizytujący pozytywnie ocenił obszary takie jak: prawo do ochrony zdrowia, prawo do praktyk religijnych, oddziaływania kulturalno-oświatowe.

Zalecenia

Na podstawie art. 19 OPCAT, przedstawiciele KMPT zalecają:

I. Dyrektorowi Zakładu Karnego w Starem Bornem:

1. zwrócenie uwagi funkcjonariuszom na konieczność przeprowadzania dwuetapowej kontroli osobistej;
2. wyodrębnienie w łazniach oddziału I i II stanowisk prysznicowych, gwarantujących intymność osobom kąpiącym się;
3. zaprzestanie monitorowania widzeń nagrodowych, podczas widzeń bez osoby dozorującej;
4. przypomnienie i egzekwowanie od podległych funkcjonariuszy i pracowników SW przestrzegania stosowania grzecznościowej formy „Pan” względem osadzonych;
5. dokonanie uszczelnienia dachu w pawilonie A, celem przeciwdziałania degradacji budynku oraz termomodernizacji innych wskazanych w treści raportu budynków;

6. dokonanie wymiany zniszczonej umywalki znajdującej się na terenie warsztatów;
7. rozważenie wydłużenia czasu trwania codziennego spaceru przysługującego osadzonym;
8. dokonanie naprawy siedzisk ławek na polu spacerowym oraz nawierzchni tego pola;
9. częściowe zadaszenie pól spacerowych;
10. poinformowanie osadzonych o możliwości dostępu do zasobów Biuletynu Informacji Publicznej;
11. uzupełnienie danych teleadresowych Biura Rzecznika Praw Obywatelskich w Warszawie umieszczonych na tablicach informacyjnych w ZK o numer telefonu infolinii obywatelskiej: 800-676-676;
12. zapewnienie osadzonym dostępu w bibliotece do raportów rocznych Rzecznika Praw Obywatelskich z działalności w Polsce Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur;
13. objęcie wszystkich pracowników Służby Więziennej mających bezpośredni kontakt z osadzonymi szkoleniami z zakresu praw osób pozbawionych wolności;
14. wyjaśnienie wątpliwości sygnalizowanych w pkt 5 lit. a) Raportu.

II. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Koszalinie:

1. udzielenie Dyrektorowi Zakładu Karnego w Starem Bornem niezbędnego wsparcia finansowego w realizacji zaleceń, które wymagają nakładów pieniężnych.